

Magazine

Cosun

NR. 6

2024

06
**Toekomstbestendige
keten**

08
**Samenwerken
aan CO₂-reductie**

10
**Weersinvloeden
en verduurzaming**

125 jaar
Cosun

Samen voor een toekomstbestendige teelt

Aviko en Rabobank hebben een vierjarige overeenkomst ondertekend om samen met aardappeltelers een toekomstbestendige teelt te realiseren. Dit convenant richt zich op belangrijke thema's zoals bodemgezondheid, biodiversiteit, waterkwaliteit, klimaat en een duurzaam bedrijfsmodel. De samenwerking biedt telers kennis, een premie boven op de afgesproken contractprijzen en rentekortingen op investeringen die nodig zijn voor een duurzame aardappelteelt. Voor het seizoen 2025 hebben zich al 70 telers uit verschillende regio's in Nederland

aangemeld om deel te nemen aan de pilotgroep.

Anouk Wentink, Sustainability Manager bij Aviko, benadrukt het belang van deze samenwerking: "Samen gaan we sneller en verder. De telers zetten hun land, kennis en passie in om op een verantwoorde manier aardappelen te telen. We zijn trots dat we dit initiatief samen met hen en de Rabobank starten. Het is een geweldige impuls voor onze duurzaamheidsambities!"

Deze samenwerking markeert een belangrijke stap richting een duurzame toekomst voor de aardappelteelt in Nederland.

Cosun op Food ingredients Europe in Frankfurt

Tijdens de internationale voedingsingrediëntenbeurs Food ingredients Europe (FiE) in Frankfurt presenteren we onze nieuwste innovaties. De stand bracht verschillende businessgroepen samen en gaf bezoekers de kans om kennis te maken met plant-aardige oplossingen en producten die inspelen op actuele trends in de voedingsindustrie.

Sensus introduceerde Frutafit® CLR PrebiSol, een oplosbaar prebiotisch ingrediënt dat gezondheidsvoordelen

combineert met een uitstekende smaak en oplosbaarheid. Bezoekers konden het product ervaren in vezelrijke dranken, zoals sap en water. Aviko Rixona lanceerde Potato TexaPure, een aardappelgebaseerd ingrediënt dat speciaal is ontwikkeld voor vleesvervangers. Dit ingrediënt verbetert textuur, sappigheid en smaak, en biedt een duurzaam alternatief voor traditionele vetten.

De beurs bood Cosun een platform om onze innovaties te tonen en nieuwe samenwerkingen aan te gaan binnen de voedingsmiddelenindustrie. Zo laten we zien hoe we inspelen op de groeiende vraag naar gezondere en duurzame oplossingen.

Gratis N-mineraalmeting voor Cosuntelers

Vanaf 10 december kunnen telers die aan Cosun leveren zich opnieuw aanmelden voor een gratis N-mineraalbemonstering. Deze bemonstering wordt in het voorjaar van 2025 uitgevoerd en biedt telers informatie over de N-mineraalvoorraad in de bodem. Dit inzicht is essentieel voor een optimale teelt en het behoud van bodemgezondheid. Door de bemesting nauwkeurig af te stemmen op de werkelijke behoefte van de bodem, kunnen telers niet alleen de gewasopbrengst verbeteren en kosten besparen maar

ook bijdragen aan het verbeteren van de waterkwaliteit. Voor meer informatie en aanmelding kunnen telers terecht op www.groeikracht.cosun.nl/n-min.

Inhoud

Van de voorzitter.....	3
Ledenraad.....	4
Toekomstbestendige keten.....	6
Samenwerken aan CO ₂ -reductie.....	8
Campagne 2024.....	10
Uitdagingen bij duurzaam gecertificeerde teelt.....	11
IRS-informatie.....	12
Kort nieuws.....	16

Contact

Cosun

Postbus 3411
4800 MG Breda
076-5303307
secretariaat.rvb@cosun.com
www.cosunleden.nl

Cosun Beet Company agrarische dienst

Postbus 100
4750 AC Oud Gastel
0165-525252
agrarischedienst
@cosunbeetcompany.com
www.cosunleden.nl

Colofon

Cosun Magazine

is een uitgave van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. voor leden van Cosun

Fotografie in dit nummer

Royal Cosun, Cosun Beet Company, IRS, Michel Heerkens

Foto-omslag

Petra Hissink, directeur Duurzaamheid bij Cosun

Basisontwerp

Wardtaal / Breda

Opmaak en druk

Drukkerij Roelofs, Enschede

© Coöperatie Koninklijke Cosun U.A., 2024

Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

Duurzaamheid

Het thema van dit Cosun magazine is duurzaamheid. Misschien heeft u hetzelfde gevoel als ik en ook wat gemengde gevoelens bij dit woord. Duurzaamheid wordt vaak te pas en te onpas gebruikt, meestal wanneer het de gebruiker zelf uitkomt. We kennen allemaal de voorbeelden van bedrijven of mensen die graag willen uitstralen dat ze duurzaam zijn, maar dit selectief doen. De 'niet duurzame' zaken, die in elk mensenleven en in elk bedrijf voorkomen, blijven meestal onbenoemd.

Uitdagingen

Als we eerlijk zijn, geldt dit ook voor Cosun en voor onze sector. Ja, op veel gebieden lopen we als telers en als coöperatie voorop en doen we het behoorlijk goed. Maar er zijn ook zaken die niet op orde zijn. Er komen nog steeds te veel gewasbeschermingsmiddelen in het water terecht. De situatie met betrekking tot nitraat in het grondwater is in veel gebieden nog lang niet op orde. Bij de teelt van onze gewassen komen bovendien behoorlijk wat broeikasgassen vrij, onder andere door het gebruik van kunstmest en door de afbraak van bietenblad op het land. Daar staat tegenover dat onze gewassen ook veel CO₂ uit de lucht opnemen. Helaas komt een groot deel hiervan weer snel vrij in de atmosfeer nadat we onze suiker hebben geproduceerd en geconsumeerd.

Werk aan de winkel

Cosun bevindt zich in een vergelijkbare situatie. Ons suikerbedrijf Cosun Beet Company (CBC) is leidend als het gaat om de hoeveelheid energie die nodig is om 1 ton suiker te produceren. Nergens is die zo laag als bij ons. Maar ook CBC voldoet nog lang niet aan de gemaakte

afspraken wat betreft de uitstoot van broeikasgassen. Deze uitstoot moet nog aanzienlijk worden verminderd. Daarnaast staat CBC op de lijst van grootste uitstoters van ammoniak (NH₃) in bepaalde Natura 2000-gebieden. Er is dus nog werk aan de winkel en dit vraagt om grote investeringen. Tegelijkertijd moeten we blijven produceren en onze kostprijs onder controle houden. Dat zijn we aan u als leden verplicht, omdat ook uw eigen rendement onder druk staat. De bietenprijs moet gemiddeld genomen blijven stijgen. En elke euro kan maar één keer worden uitgegeven. Als we praten over duurzaamheid, hebben we het over grote dilemma's. In dit magazine willen we u meenemen in wat dit betekent voor Cosun. Het is duidelijk dat we als telers en als coöperatie moeten blijven werken aan de verdere verduurzaming van onze productie. De druk vanuit wetgeving en onze klanten blijft toenemen, zoals het artikel over CSRD duidelijk laat zien. Daarnaast zal het gebruik van fossiele brandstoffen en de uitstoot van broeikasgassen in de toekomst financieel steeds zwaarder belast worden. We zullen dus verder moeten reduceren om überhaupt nog een rendabel verdienmodel over te houden.

Kracht en pracht van de sector

Tegelijkertijd zijn we een fantastische sector die deel uitmaakt van de oplossing. Daar staat Cosun als coöperatie voor. Vanuit de planten van onze telers maken wij producten die voedzaam zijn en plezier geven, die goed zijn voor de planeet en oplossingen bieden voor de grote uitdagingen waar wij als maatschappij voor staan. Dit willen we ook uitdragen naar de buitenwereld. Daarom lanceren wij in het nieuwe jaar een korte film waarmee we de kracht en pracht van onze sector en ons mooie vak aan de buitenwereld laten zien. Op de achterkant van dit blad vindt u een eerste voorproefje. We tonen deze film ook tijdens de kringvergaderingen die in februari starten. In het volgende magazine zal ik dieper ingaan op deze vergaderingen. Tot slot ontvangt u dit magazine terwijl onze winterbijeenkomsten zijn begonnen. Wij kijken ernaar uit om elkaar weer te treffen en het echte gesprek te voeren over alles wat er binnen ons mooie vak en onze coöperatie gebeurt. Ik hoop dat u ook komt en uw eventuele bedrijfsopvolger meeneemt. We hebben namelijk de verantwoordelijkheid om de volgende generatie enthousiast te maken over de coöperatie.

Arwin Bos
voorzitter

Ledenraad bespreekt resultaten en nieuwe strategie

De ledenraad van 10 december in kasteel De Vanenburg had een gevarieerd programma. In het eerste deel van de vergadering werd aandacht besteed aan bestuurlijke en coöperatieve zaken, de resultaten van Cosun als geheel en de stand van zaken binnen de bedrijven. Het tweede deel stond volledig in het teken van de nieuwe strategie van Cosun.

Voorzitter Arwin Bos opende de vergadering met een terugblik op het jubileumjaar waarin Cosun haar 125-jarig bestaan vierde. Hij benadrukte het belang van de coöperatie en de unieke positie van Cosun in Europa, waar veel bietentelers niet in een coöperatie werken. Arwin sprak de hoop uit dat de leden zich betrokken voelen en inspraak ervaren. De vergadering stond in het teken van de toekomst en de nieuwe strategie met als doel de coöperatie te versterken voor de volgende generatie.

Trost en doorpakken

CEO Hans Meeuwis gaf samen met CFO Mieke Philipsen een update over de ontwikkelingen binnen Cosun en de

suikermarkt in het bijzonder. Hans sprak over het afgelopen jaar met gemengde gevoelens. Hij benadrukte trots te zijn op de belangrijke verbinding tussen leden en medewerkers en hoe we die samen, in het kader van ons 125-jarig bestaan, ook op meerdere momenten met elkaar hebben gevierd. We maken progressie op de uitvoer van onze plannen en de onderliggende verbetering van de resultaten binnen Cosun. Hans uitte zijn zorg over de impact van het huidige economische en politieke klimaat en de sterk schommelende marktdynamiek. Koersvastheid is en blijft daarmee belangrijk voor Cosun, evenals stevig doorpakken op onze prioriteiten.

Financiële resultaten

Mieke Philipsen gaf de ledenraad inzicht in de financiële resultaten van Cosun tot en met november 2024. De totale resultaten in 2024 ontwikkelen zich minder goed dan in 2023, maar nog steeds aanzienlijk beter dan in 2022. Dat is met name gedreven door het resultaat van CBC, dat achterblijft bij de verwachtingen van begin dit jaar. Dit komt door een tegenvallende vraag naar suiker en een hoger aanbod door gestegen suikerproductie in Europa. Economische onzekerheid en afnemend consumentenvertrouwen hebben de vraag naar suiker beïnvloed in het

De directeuren van de verschillende businessgroepen werden voorgesteld aan de ledenraad. Zij lichtten de strategie voor hun eigen bedrijven toe.

Ledenraadsleden nemen actief deel aan de discussie via Mentimeter op hun telefoons.

afgelopen jaar. Door deze huidige ontwikkelingen in de suikermarkt zal de bietenprijs voor de lopende campagne aanzienlijk lager zijn dan vorig jaar.

De afhankelijkheid van de volatiliteit in suikerprijzen blijft een uitdaging, en benadrukt dat de strategie van Cosun voor verdere diversificatie van de portfolio en continue verbetering van het onderliggende verdienvermogen essentieel is voor een toekomstbestendig verdienmodel voor onze leden. Voor 2025 verwachten we een uitdagend jaar en extra maatregelen zijn daarom ingezet.

Nieuwe strategie

Sinds begin dit jaar is er hard gewerkt aan de herijking van de strategie voor Cosun. Daarin houden we vast aan onze koers, maar gaat de lat omhoog. De huidige strategie, Unlock 25, loopt af in 2025. De nieuwe strategie van Cosun is gebaseerd op uitgangspunten die begin dit jaar, na een dialoog met de ledenraad, door de raad van beheer en de raad van toezicht zijn vastgesteld. Hiermee geven we richting aan de ontwikkeling van Cosun tot en met 2030. Hans Meeuwis en zijn directieteam presenteerden de nieuwe strategie aan de ledenraad. Een toekomstbestendig verdienmodel voor leden staat hierin ook weer centraal.

Feedback van de ledenraad

Met behulp van Mentimeter werden vragen gesteld over de ambitie, zorgen en haalbaarheid van de strategie richting. Onderwerpen zoals investeringen, politieke en maatschappelijke invloeden, en marktvolatiliteit en de ambitie om

duurzaam te groeien in nieuwe en uitdagende markten werden uitvoerig besproken.

Ondanks de uitdagingen concludeerde de ledenraad dat de plannen ambitieus, maar goed doordacht en realistisch zijn. Vooral de sterke focus op een toekomstbestendig verdienmodel voor de leden sprak de ledenraad aan.

In het volgende Cosun magazine en tijdens de kringvergaderingen zullen de leden uitgebreid geïnformeerd worden over de nieuwe strategie en wat dit voor de bietenenteelt betekent.

Sandra Verhoeven
Communicatiespecialist ledenzaken

Toekomstbestendige keten

Al jarenlang werkt Cosun op eigen initiatief aan duurzaamheid. Daar zijn maatschappelijke opgaven en rapportageverplichtingen bijgekomen. Petra Hissink, directeur Duurzaamheid bij Cosun, legt uit wat dit voor onze hele keten en onze organisatie betekent.

N-Mineraal project

Wat draag je als teler bij aan stikstofuitspoeling in grondwater? Met het N-Mineraalproject maken we dat meetbaar. Voor het zaaien wordt het stikstofgehalte in de bodem gemeten. Telers kunnen daar hun bemesting op aanpassen. Na de oogst volgt een tweede meting. Telers weten dan of ze te veel of te weinig bemest hebben. Overbemesting geeft een mate van risico op uitspoeling naar grondwater. Dankzij deze data kunnen we een dashboard ontwikkelen met adviezen per teler, die bijdragen aan een beter teeltrendement als ook aan verbetering van waterkwaliteit.

Het maximaal verwaarden van onze gewassen is al 125 jaar de doelstelling van onze coöperatie. Sinds 2018 heeft Cosun doelen om de broeikasgas-emissies van haar fabrieken te reduceren. Ook staat circulariteit al jaren hoog op de agenda en werken we aan toekomstbestendige teelt. Sinds 2021 wordt dit met het programma Groeikracht extra ondersteund.

Verplichtingen om transparant over deze doelen en voortgang te rapporteren, bestonden tot voor kort nog niet. “Vanaf volgend jaar zijn we verplicht om een duurzaamheidsrapportage aan te leveren”, vertelt Petra. “Het gaat om de Europese Corporate Sustainability Reporting Directive, CSRD.”

CSRD

De CSRD verplicht bedrijven om doelen te stellen en vervolgens voortgang

te rapporteren over hun impact op mens en milieu, bijvoorbeeld op CO₂-uitstoot. Maar hoe stel je de juiste doelen? “Dat kan bijvoorbeeld door voor de broeikasgasemissies doelen te stellen die voldoen aan SBTi. SBTi staat voor Science Based Target initiatief. Met dergelijke wetenschappelijk onderbouwde doelstellingen kan je als organisatie aantonen dat je ambities op een niveau liggen waarmee je voldoende bijdraagt aan het Klimaatakkoord”, licht Petra toe.

Minimaal vereiste doelen

De SBTi-doelstellingen zijn ook vereisten in de CSRD. Petra: “Wij conformeren ons aan de minimale vereiste doelen. Die zijn al uitdagend genoeg. We moeten namelijk niet alleen naar onszelf kijken, maar naar onze hele waardeketen. Dus bijvoorbeeld ook naar de uitstoot

van onze telers, leveranciers, transporteurs en klanten.”

Scope 1, 2 en 3

Al deze emissies worden verdeeld in scope 1, 2 en 3. “Scope 1 zijn de directe emissies van Cosun, dus bijvoorbeeld uit onze fabrieksprocessen en bedrijfsvoertuigen. Scope 2 zijn de emissies van ingekochte energie. En scope 3 gaat over alle emissies in onze waardeketen.”

Laag fruit al geplukt

Dat allemaal in beeld brengen, is een flink karwei. “Scope 1 en 2 hadden we rond 2018 in kaart”, zegt Petra. “Sindsdien werken we met ons SCO₂RE-programma aan CO₂-reductie. De doelstellingen voor 2030 worden bepaald ten opzichte van het basisjaar 2021. Emissiereducties voor die tijd tellen dan niet mee. Het laaghangend fruit is al geplukt. Nu moet Cosun meer uitdagendere maatregelen nemen. Dat kost extra inspanning.”

Groei betekent extra reductie

Eerdere reducties hebben zeker een voordeel opgeleverd. “Want deze reducties gaan vaak samen met kostenbesparing en versterking van de concurrentiepositie. De Unlock-strategie van Cosun laat ook groei-doelstellingen zien. Die hebben we bijvoorbeeld met Aviko. Groei betekent extra uitstoot. Dat betekent dat je die groei groen moet realiseren en de extra uitstoot met andere projecten compenseren.”

Scope 3 in beeld

“In 2023 hebben we Scope 3 in kaart gebracht. Ongeveer 80-85% van de totale uitstoot van Cosun komt hier vandaan. Dit hebben we voornamelijk in kaart gebracht via externe data, zoals industriegemiddelden. Dit geeft een goed inzicht in waar de meeste

reductie te realiseren is. Door meer samen te werken met partners aan duurzaamheid, kunnen we meer data van onze partners zelf gebruiken. Andersom vragen zij deze data ook van Cosun, aangezien Cosun onderdeel is van hun Scope 3.”

Haalbaar

“Cosun heeft veel uitdagende doelen. Het wordt een hele klus. Onze scope 1 doelen zijn in stukjes opgeknipt en uitgewerkt in concrete plannen. Scope 2 is in Europa reeds behaald door 100% groene energie in te kopen. Cosun wil dit ook voor haar activiteiten buiten Europa nog realiseren. Voor scope 3 gaan we ook concrete plannen opstellen. Plannen maken is één, maar de grootste uitdaging blijft de enorme investering die ermee gepaard gaat. Daarom ben ik blij met de maatwerkafspraken die we met de overheid hebben kunnen en nog gaan maken. De steun van de overheid in financiële zin en in de versnelling van vergunningstrajecten voor onze verduurzamingsprojecten is cruciaal om onze doelen te halen.”

Samen met telers

“De teelt van onze ABC-gewassen (aardappelen, bieten en cichorei) maakt ook deel uit van de scope 3 van Cosun. Het gaat om zo'n 15 tot 20% van de totale scope 1, 2 en 3 emissies van Cosun. Via Groeikracht Cosun werken we al jaren samen aan drie prioriteiten: bodem- en waterkwaliteit, plantgezondheid met reductie van gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en klimaat. De teelt van onze gewassen toekomstbestendiger maken op deze drie punten is urgent om er zeker van te zijn dat we over vijf tot tien jaar nog een rendabele teelt hebben. Waardoor Cosun voldoende grondstoffen voor de fabrieken krijgt.

Integrated Crop Management (ICM)

Integrated Crop Management (ICM) helpt boeren om teeltmaatregelen op elkaar af te stemmen voor minimale impact op het milieu en een optimale oogst. Hierbij kan gedacht worden aan mechanische onkruidbestrijding, biologische bestrijdingsmiddelen, de BAS-app en chemische middelen. Het doel van ICM is om voldoende, betaalbaar en veilig voedsel te produceren met zo min mogelijk impact op het milieu en klimaat. De aanpak weegt de impact op productie, economie en omgeving zorgvuldig af om tot de optimale mix van maatregelen voor een gezond gewas te komen.

We delen onze kennis en ervaringen via onder meer telersbijeenkomsten, inspiratieboerderijen en nieuwsbrieven. Het belangrijkste is dat telers de handvatten krijgen om bij te dragen aan duurzame verbeteringen, zogenaamde transities. Transities die belangrijk zijn voor de grondstofzekerheid van onze fabrieken én daarmee voor de toekomst van alle leden en telers van de coöperatie.” Het volgende artikel in dit magazine gaat dieper in op de scope 3 situatie en uitdaging.

Kim de Booij
redacteur

Samenwerken aan CO₂-reductie

Cosun werkt dit jaar aan een plan van aanpak met doelstellingen en maatregelen om de CO₂-emissie in de keten verder te verlagen. Het doel is een reductie van 30% van de broeikasgassen in 2030 ten opzichte van 2021.

“We zien het verlagen van de CO₂-emissie als een kans om samen een positieve impact te maken”, zegt Bertram de Crom, programma-manager Klimaat & Duurzaamheid bij Cosun. Al deze emissies in de keten worden in vaktermen aangeduid met ‘scope 3’. Ook andere bedrijven en sectoren, zowel in Nederland als daarbuiten, werken aan scope 3. Dit is een uitvloeisel van de internationale afspraken die overheden in 2015 hebben gemaakt in het klimaatverdrag van Parijs om de verdere opwarming van de aarde tegen te gaan.

Scope 3 gaat over de CO₂-uitstoot in de hele waardeketen, van de teelt tot en met de eindgebruiker, de consument. Dus inclusief de logistiek, bemesting, gewasbescherming en verpakkingsmaterialen, want ook aan de productie daarvan ‘kleeft’ een portie CO₂. De Cosun-bedrijven zijn daarin een schakel in een veel grotere keten. Voorop staat de haalbaarheid. Elke schakel in de emissieketen heeft zijn eigen verantwoordelijkheid en zijn eigen CO₂-reductiedoelstelling.

Cosun heeft het afgelopen jaar de CO₂-emissie in de keten bij alle businessgroepen van de afgelopen drie jaar in beeld gebracht, ook die in het buitenland. Die inventarisatie vormt nu de basis voor een pakket reductiemogelijkheden. “We weten nu voor alle businessgroepen aan welke punten we kunnen werken om de emissie te verlagen,” zegt Bertram. Dat wordt overigens nog een hele klus, want Cosun is mede afhankelijk van andere schakels in de keten en kan daar slechts zeer beperkt invloed op uitoefenen. Met medewerking van onze ketenpartijen kunnen we de juiste data over uitstoot en reductiemaatregelen ontvangen om goed inzicht te houden in de emissiereductie. Dat maakt het soms lastig, maar het is wel de weg die bewandeld moet worden. Cosun kan als afnemende partij eisen stellen aan zijn toeleveranciers, die overigens zelf ook bij andere afnemers met scope 3 te maken krijgen.

Marktvraag

Cosun merkt dat steeds meer grote afnemers serieus werk maken van scope 3, zegt Bertram. Ook zij streven naar CO₂-reductie in de keten. De druk vanuit de klant is daardoor behoorlijk toegenomen. Er is dus een zekere ‘plicht’ om te leveren. “Suiker is relevant voor de emissie van bijvoorbeeld grote frisdrankfabrikanten. Aviko is als fritesleverancier medeverantwoordelijk voor de scope 3-emissies van diverse fastfoodketens. Cosun zal moeten inspelen op deze ontwikkeling en meer moeten samenwerken met de klant”, zegt Bertram. Vanuit de EU worden bedrijven bovendien verplicht om te rapporteren over hun emissies en hoe zij een reductie denken te realiseren.

Tal van mogelijkheden

Er zijn veel mogelijkheden om de CO₂-emissie in de ketens van Cosun te verminderen, zegt Bertram. Meer bietenvervoer per schip bijvoorbeeld kan de emissie tot wel -20% reduceren. Ook het wagenpark laten rijden op groen gas, zoals Cosun al doet, draagt bij. “Ook dat valt onder ‘scope 3’. Voor de teelt van onze gewassen kun je denken aan telen met groene meststromen als digestaat en compost.”

Ontwikkeling in de markt

Ook bij de suikerproducenten is Cosun niet de enige die planmatig werkt aan het verder terugdringen van de CO₂-ketenemissie. Andere Europese suikerproducenten hebben ook reductieplannen met doelstellingen. Voorwaarde voor dergelijke plannen is dat ze in lijn zijn met de doelstellingen van het Parijse klimaatakkoord. Veel grote bedrijven committeren zich daarom aan SBTi, het Science Based Target Initiative. Deze instantie toetst of de klimaatambities die een bedrijf stelt in lijn zijn met de afspraken van het Parijs Akkoord. Cosun heeft zich ook gecommitteerd en het SBTi zal in 2025 onze ambities valideren.

Wetgeving

Deels is de emissiebeperking een gevolg van gewijzigde wet- en regelgeving. Gedeeltelijk is het ook het beprijsen van CO₂ in de EU. Minerale brandstof is een almaar stijgende kostenpost. De ingevoerde heffing daarop kan bij slechte emissieprestaties oplopen tot 165 euro per ton CO₂ in 2030. Als we onvoldoende reductie op CO₂ realiseren dan zal Cosun als grootverbruiker van aardgas forse heffingen gaan betalen die kunnen oplopen tot tientallen miljoenen euro's per jaar. Alle investeringen in de afgelopen decennia en voor de toekomst zijn gericht op meer energie-efficiency en alternatieve energiebronnen, zoals biogas en zonne- en windenergie. Cosun is stapsgewijs onderweg naar het einddoel van klimaatneutraal produceren in 2050.

Teeltregistratie

Voor de inventarisatie van de teelt-emissie wordt onder andere gebruik gemaakt van Unitip-informatie. Uit de analyse blijkt dat de teelt nu voor zo'n 10 tot 15% van de totale CO₂-emissie bijdraagt in de keten. Voor een teler zijn de emissiebeperkende maatregelen moeilijk toe te wijzen aan één gewas. Dat is een ingewikkeld vraagstuk. Bertram: “Maatregelen die je neemt, moeten zichtbaar en controleerbaar zijn. Het zou ideaal zijn als er vanuit de akkerbouw één gezamenlijke visie komt op hoe je de emissie breed over het bouwplan toerekent. Hiervoor zijn relevante gegevens op één centrale plek nodig. BO Akkerbouw kan hierbij een belangrijke rol vervullen.” Cosun streeft ernaar in 2030 de totale CO₂-ketenemissie met 30% terug te brengen ten opzichte van het referentiejaar 2021. “Dat is een flinke uitdaging, die we samen aangaan”, zegt Bertram.

Ton Schönwetter
redacteur

Campagne 2024: weersinvloeden en verduurzaming

Op 17 september zijn de fabrieken begonnen met de verwerking van ongeveer 6,7 miljoen ton bieten. Dit jaar zijn de gemiddelde opbrengsten laag en vergelijkbaar met de suikeropbrengsten van 15 jaar geleden. De natte winter en het voorjaar hebben een negatieve invloed gehad op de percelen.

In de eerste helft van de campagne zijn de opbrengstverwachtingen naar beneden bijgesteld. Schade door overvloedig water en bladschimmels heeft het groeiseizoen beïnvloed en de nagroei tijdens de campagne beperkt. Dit negatieve effect op de opbrengst is ook zichtbaar in omliggende landen. Rond de fabriek in Anklam zijn echter weinig problemen met neerslag geweest. In dit gebied wordt één van de hoogste suikeropbrengsten per hectare ooit verwacht.

Bietenopbrengsten december

Op 10 december was de prognose 12,2 ton suiker per hectare, met 75,5 ton bieten en een suikergehalte van 16,2%. Wortelopbrengsten variëren sterk, van ongeveer 57 ton in de Kempen/Oost-Brabant tot circa 93 ton in Zuid-Flevoland. In de eerste weken van november is het suikergehalte gestegen, met in het noorden daggemiddelden boven 17%. De weersomstandigheden voor de oogst waren tot half november goed en de bieten zijn onder goede omstandigheden geroid. Na half november is het natter geworden. De gemiddelde tarracijfers liggen tot nu toe op 9,7%.

Verduurzaming

Voor een toekomstbestendige keten wordt dit jaar het voorreinigen van bieten verder onderzocht. Praktijkervaringen worden opgedaan met een stationaire reiniger, de bunker-muis. In diverse gebieden en grondsoorten wordt de inzetbaarheid en het reinigingsresultaat vastgesteld. Deze resultaten worden later teruggekoppeld. Het voorreinigen kan zorgen voor lagere kosten en vermindering van de CO₂-uitstoot.

In de keten hebben we doelstellingen om in 2050 te voldoen aan het Parijs-akkoord. Voor de teelt van bieten worden de laatste analyses uitgevoerd. Samen bekijken we hoe we dit de komende jaren vorm gaan geven.

Arno Huijsmans
directeur Agrarische Zaken

Van weg naar water

Tijdens de campagne worden dagelijks meer dan 2.000 vrachten bieten geleverd, gedurende 130 dagen. "Als we iets kunnen veranderen in het transport om de CO₂-uitstoot te verminderen, heeft dat direct een grote impact op onze duurzaamheid. Dat kunnen we", zegt Manous Koopmans, Supply Chain Specialist Agro.

Vier jaar geleden startten we een proef in Maastricht: kunnen we een deel van de bieten op een andere manier vervoeren, bijvoorbeeld per schip in plaats van per vrachtwagen? Dit concept, bekend als 'modal shift', zou niet alleen CO₂ besparen, maar ook de verkeersdruk op de wegen verminderen.

De proef was succesvol en is inmiddels flink opgeschaald. Tijdens de afgelopen campagne vervoerden we al 340.000 ton bieten over water vanuit Maastricht naar de fabriek in Dinteloord, wat resulteerde in een CO₂-reductie van 20% voor dit deel van het bietentransport. Vanuit Texel worden al jarenlang 50.000 ton bieten per schip naar de fabriek in Hoogkerk vervoerd, waarbij de bieten worden verladen in de haven van Oude Schild.

Uitdagingen bij duurzaam gecertificeerde teelt

Dit teeltjaar zijn de opbrengstverschillen aanzienlijk. Zowel tussen verschillende percelen als binnen hetzelfde perceel varieerde de gewasstand. Vaak is dit niet te wijten aan één enkele oorzaak, maar aan een combinatie van factoren.

Duurzame teelt is cruciaal voor de keten. Vooral met extreme weersomstandigheden en diverse teeltuitdagingen is dit niet altijd eenvoudig. Binnen de keten zoeken we voortdurend naar de beste oplossingen.

Bladschimmels

Helaas zijn bietenpercelen in het gehele land getroffen door bladschimmels. De mate van aantasting verschilt. Dit jaar is er meer bruinkleuring en afsterving van loof zichtbaar dan in de voorgaande drie jaren. Ook in België en Frankrijk is hetzelfde patroon te zien. Tot nu toe is er geen duidelijke oorzaak voor de overmatige aantasting en schade. Waarschijnlijk zijn er meerdere factoren die bijdragen aan deze hogere opbrengstschade, zoals verschillen in gewasontwikkeling tussen percelen, de timing en effectiviteit van bespuitingen, structuurschade en de algemene vitaliteit van het gewas. De Agrarische Dienst voert momenteel, samen met het IRS, uitgebreide analyses uit om de oorzaak van de hoge schade te achterhalen. Op basis van deze analyse wordt een beheersplan voor 2025 opgesteld. Daarnaast neemt Cosun Beet Company samen met IRS deel aan verschillende publiek-private onderzoeken. Hierbij worden bijvoorbeeld vragen gesteld over risicofactoren voor de verspreiding van bladschimmelsporen. Voor een duurzame en rendabele bietenteelt is het essentieel om bladschimmels nu en in de toekomst te beheersen.

Vergelingsziekte

In 2024 bleef de schade door vergelingsziekte uiteindelijk beperkt. Hoewel de vrijstelling voor Batavia laat werd verleend, bood dit toch mogelijkheden voor bestrijding. Ondanks de relatief zachte winter waren de weersomstandigheden in april en mei gunstig om de populaties beperkt te houden. De bladluiswaarschuwingsdienst heeft met 1.200 bladluistellingen telers geholpen om, indien nodig, op het juiste moment waar te nemen, te spuiten en de schade te beperken. Dit draagt bij aan duurzame teeltbeslissingen. Voor 2025 zal de beheersing van bladluizen opnieuw hoog op de agenda staan vanwege het mogelijke risico voor een rendabele bietenteelt.

Duurzaamheidscertificering

Aantoonbaar duurzaam telen wordt voor ons (internationale) klantenbestand steeds belangrijker. Sinds 2005 is het verplicht om voedselveiligheid te borgen met een

certificaat. Voedselveiligheid in de bietenteelt blijft essentieel, terwijl het belang van duurzaamheid toeneemt. Dit is het laatste jaar dat een Voedselveiligheidscertificaat (VVC) Suikerbieten wordt geaccepteerd. Vanaf 2025 is een TopCrop- of vergelijkbaar certificaat (zoals GlobalGap met add-on voor suikerbieten en duurzaamheid) vereist. TopCrop is sinds augustus 2024 de nieuwe naam voor VVAK en voldoet aan het Farm Sustainability Assessment (FSA) 3.0 op het niveau "goud". FSA is een belangrijke internationale standaard voor duurzaamheid. Afnemers kunnen erop vertrouwen dat de Nederlands geteelde gewassen onder TopCrop voldoen aan de hoogste duurzaamheidseisen. Het Sustainable Agricultural Initiative (SAI) Platform stelt specifieke eisen aan duurzaam telen. Met TopCrop borgen wij samen in de keten dat producten volgens een hoge standaard worden geteeld. Onze afnemers moeten hierover rapporteren en het niveau "goud" draagt bij aan betere verkoopmogelijkheden van onze suiker. Van belang is dat telers via een Certificerende Instantie tijdig hun certificering op orde hebben voor 2025. Zonder geldig TopCrop- of vergelijkbaar certificaat kunnen bieten niet worden geleverd tijdens de campagne. Het TopCrop-certificaat is geldig tot de volgende inspectie met een maximale duur van drie jaar.

Job Jan Simmelink
manager Agrarische Dienst

Dit onregelmatige plantbestand werd veroorzaakt door een geringe slijtage van de zaaischijven.

Slijtage van zaaischijven werkt door tot de oogst

Zaaischijven draaien jaarlijks talloze keren rond. Bij elke omwenteling wordt bietenzaad opgepakt en in de zaaivoor gelegd. Deze continue beweging veroorzaakt slijtage, wat na verloop van tijd leidt tot minder nauwkeurig zaaiwerk. Daarom is aan te raden om de zaaimachine, en in het bijzonder de zaaischijven, elke winterperiode te onderhouden en te controleren.

De zaaischijven zijn één van de onderdelen die continu aan slijtage onderhevig zijn. Zelfs de geringste slijtage van de cellen kan de kwaliteit van het zaaiwerk al beïnvloeden. Naast het zorgen voor de juiste plantafstand, is het ook belangrijk dat er op elke plaats één zaadje terechtkomt. Slijtage leidt tot meer dubbelen of meer missers, soms in combinatie met pilbreuk. Daarom is het belangrijk dat de schijven voldoen aan de gestelde normen.

Gevolgen van slijtage

De gevolgen van versleten zaaischijven zijn groot. Bij een demonstratie met Monopill zaaischijven, die slechts

een fractie van een millimeter te ver waren versleten, bleek dit al te leiden tot beduidend meer missers en een grotere variatie in plantafstand in vergelijking met goede schijven. Deze onregelmatige stand maakt goed kopwerk bovendien lastiger, vooral wanneer planten te dicht op elkaar staan. Zelfs als slechts een deel van de cellen te veel versleten is, zijn deze ongewenste gevolgen zichtbaar.

Schijven controleren

Bij de oudere typen zaaimachines, de buitenvullers, is slijtage lastig te controleren. Bij deze zaaischijven is ook de celdiepte van belang. Om die te controleren is precisie meetapparatuur

nodig. Bij de meeste binnenvullers kan slijtage worden gemeten met een meetstift die bij de machine wordt geleverd. Alle typen zaaischijven kunnen in de winterperiode worden gecontroleerd door het IRS.

Verantwoordelijkheid van deze rubriek

Postbus 20
4670 AA Dinteloord
0165-516 070
irs@irs.nl
www.irs.nl

Eindredactie
Jurgen Maassen

Onderaan dit artikel staan de voorwaarden voor deze keuring. Idealiter controleren telers en loonwerkers hun zaaischijven van mechanische zaaimachines elke vier jaar of na elke 250 hectare om goed zaaiwerk te garanderen. Omdat de zaaischijven van pneumatische zaaimachines nauwelijks slijten, is controle hier minder belangrijk.

Andere aandachtspunten

Naast de zaaischijven kunnen ook de afstrijkers en uitwerpers na verloop van tijd slijten. De Monopill heeft bijvoorbeeld een kunststof uitstrijker die met enige druk tegen de zaaischijf rust. Bij slijtage neemt deze druk af, waardoor de uitstrijker uiteindelijk vrijwel vrijloopt van de schijf. In dat geval moeten de uitstrijkers worden vervangen. Vergelijk deze onderdelen met een ongebruikt onderdeel om de mate van slijtage te beoordelen. De rijnsnelheid is ook bepalend voor de nauwkeurigheid van het zaaiwerk. Te langzaam rijden met een binnenvuller kan ervoor zorgen dat niet alle cellen gevuld worden, omdat de schijven dan te langzaam draaien. Rij daarom minimaal 5 km per uur.

Zaaischijvenkeuring 2024-2025

De volgende voorwaarden zijn van toepassing op de jaarlijkse

zaaischijvenkeuring:

- de keuring is gratis, maar de verzendkosten zijn voor rekening van de inzender. Voeg een retourlabel bij;
- stuur schone schijven en uitwerpers op;
- nummer de schijven zodat ze in het juiste element teruggeplaatst kunnen worden;
- lever de schijven aan in een stevige verpakking met daarin de contact- en adresgegevens van de afzender.

Na de keuring krijgen de schijven een keurmerk en wordt er een keuringsrapport meegezonden.

De zaaischijvenkeuring loopt dit jaar van 2 december 2024 tot en met 31 januari 2025.

Schijven kunnen worden opgestuurd naar:
IRS t.a.v. zaaischijvenkeuring
p.a. Cosun innovation center
Kreekweg 1
4671 VA Dinteloord

André van Valen
specialist bodem,
bemesting en mechanisatie

De celdiameter van de zaaischijf van een binnenvuller kan worden gecontroleerd met een meetstift die door de fabrikant is meegeleverd.

Promotie Sharella Schop (midden).

Promotie Sharella Schop

Op 16 oktober j.l. promoveerde Sharella Schop aan Wageningen Universiteit op het onderwerp ouderdomsresistentie met als titel 'Exploring mature plant resistance to control yellowing viruses in sugar beet'. Van 2019 tot en met 2024 heeft zij bij IRS en de vakgroep Virologie van Wageningen Universiteit aan dit onderzoek gewerkt. Met dit onderzoek heeft ze een belangrijke bijdrage geleverd aan het begrijpen van het mechanisme van ouderdomsresistentie tegen bladluizen in suikerbieten, het verschijnsel waardoor bladluizen sterven op oudere bladeren van suikerbiet. Er zijn diverse aanknopingspunten om de komende jaren verder onderzoek te doen, zodat telers en veredelaars meer mogelijkheden krijgen om ouderdomsresistentie in de suikerbietenteelt te bevorderen. Meer hierover is te lezen in het artikel op de volgende pagina.

Het onderzoek was een samenwerking tussen Wageningen Universiteit, Cosun Beet Company, IRS, SESVanderHave en BBRO, en werd mede gefinancierd door de Topsector Tuinbouw & Uitgangsmaterialen (TKI-T&U).

Ouderdomsresistentie helpt bladluizen bestrijden

In suikerbieten komt van nature ouderdomsresistentie voor. De afgelopen jaren heeft Sharella Schop aan de WUR en bij het IRS onderzoek gedaan naar dit fenomeen in suikerbieten tegen bladluizen.

Ouderdomsresistentie bij suikerbieten leidt tot bladluizen met zwarte magen, die binnen 36 uur sterven.

Ouderdomsresistentie is een fenomeen waarbij planten minder vatbaar worden voor ziekten en plagen naarmate ze ouder worden. Bij suikerbieten betekent dit dat bladluizen op oudere bladeren van suikerbiet een zwarte afzetting in hun maag krijgen en binnen 36 uur sterven. Het was onbekend hoe en waardoor deze zwarte stof in de maag werd gevormd, hoe dit proces bevorderd kan worden in de teelt van suikerbieten om bladluizen te bestrijden, hoe vergelingsvirussen het ontstaan van de zwarte maagjes beïnvloeden en of er genetische verschillen tussen rassen aanwezig zijn.

Zwarte stof door suikerbiet

De zwarte maagjes worden het meest aangetroffen in de groene perzikvluis, de belangrijkste overbrenger van vergelingsvirussen in suikerbieten. Daarnaast komen ze ook voor in zwarte bonenluizen en aardappeltopluizen wanneer deze zich voeden met

plantensap uit suikerbieten. Opmerkelijk is dat deze stof alleen in de magen van bladluizen wordt aangetroffen als zij voeden op suikerbieten en rabarber. Onderzoek naar de maagjes laat zien dat vermoedelijk stoffen uit de bladeren van suikerbieten en rabarber, die een enzymatische bruiningsreactie kunnen veroorzaken, hiervoor verantwoordelijk zijn.

Virussen remmen resistentie

Ouderdomsresistentie zorgt niet alleen voor een hoger sterftecijfer onder de bladluizen. Het zorgt ook voor minder nakomelingen, vooral bij de oudere bladeren. Dit is positief, omdat de schadedrempel van bladluizen dan minder snel wordt overschreden in suikerbieten. Toch blijkt vooral het Beet yellows virus (BYV) in staat te zijn om ouderdomsresistentie tegen te gaan waarmee het virus zijn kansen vergroot om naar andere planten verspreid te worden. Dit alles samen bevestigt het belang van het gebruik van een lagere schadedrempel tegen bladluizen vroeg in het seizoen bij kleine planten, in vergelijking met een gesloten gewas. Op deze manier komt er zo min mogelijk virus in het gewas en kan het zich ook minimaal verspreiden.

Teeltmaatregelen effectiever dan rassen

Als bladeren vergeeld raken door vergelingsziekte of door ouderdom, dan leidt dit juist tot een afname van het resistentieniveau. Het effect van rassen blijkt een kleinere rol te hebben in het ontstaan van ouderdomsresistentie dan teeltmaatregelen en omgevingsfactoren, zoals temperatuur en de beschikbaarheid van nutriënten. De resultaten wijzen erop dat de hoeveelheid bladgroenkorrels en de

afbraak daarvan een belangrijke rol spelen bij de ouderdomsresistentie. De komende jaren zal worden onderzocht hoe ouderdomsresistentie bevorderd kan worden door teeltmaatregelen, zoals eerder zaaien, snellere beginontwikkeling en invloed van stikstof bij jonge planten. Daarnaast is Wageningen Universiteit een nieuw PhD-traject gestart om de rol van bladgroenkorrels bij ouderdomsresistentie en vergelingsvirussen te begrijpen.

Meer informatie

Een link naar het proefschrift, evenals alle andere artikelen en publicaties die zijn voortgekomen uit dit onderzoek, is terug te vinden op www.irs.nl/ouderdomsresistentie.

Elma Raaijmakers
(projectleider insecten en aaltjes)
Sharella Schop (promovendus
Wageningen Universiteit)

Het onderzoek was een samenwerking tussen Wageningen Universiteit, Cosun Beet Company, IRS, SESVanderHave en BBRO, en werd mede gefinancierd door de Topsector Tuinbouw & Uitgangsmaterialen (TKI-T&U).

Door meer gebruik te maken van ouderdomsresistentie bij suikerbieten, krijgen vergelingsvirussen minder kans om schade te veroorzaken.

Kies het juiste ras als start voor een rendabele en duurzame teelt

Bij de rassenkeuze is het belangrijk om een ras te kiezen met de juiste resistenties voor het perceel waar de bieten geteeld gaan worden. Dit is cruciaal voor de opbrengstzekerheid en beperkt de noodzaak tot chemisch ingrijpen.

De Aanbevelende Rassenlijst en Brochure Suikerbietenzaad voor 2025 zijn onlangs gepubliceerd. In de Rassenlijst zijn negen nieuwe rassen opgenomen. Daarnaast is er keuze uit diverse nieuwe veelbelovende rassen die twee jaar zijn onderzocht, hoewel deze beperkt beschikbaar zijn.

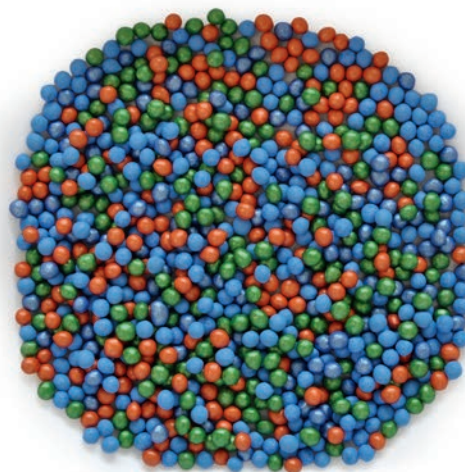
Meer te kiezen

In de categorie bietencysteaaltjesresistentie was de keuze de afgelopen jaren zeer beperkt, omdat maar weinig nieuwe rassen de rassenlijst haalden. In de nieuwe lijst zijn nu wel vijf nieuwe rassen opgenomen, waarvan vier ook een aanvullende rhizomanieresistentie bezitten.

Daarnaast worden acht rassen (beperkt) aangeboden die twee jaar zijn onderzocht. Hierbij zitten enkele veelbelovende nieuwkomers met een hoge financiële opbrengstpotentie. Sommige van deze rassen hebben een zeer goede aanvullende rhizomanieresistentie en/of zeer goede bladgezondheid cercospora. Ook in de categorieën rhizoctonia, rhizoctonia+bietencysteaaltjes en rhizomanie zijn er diverse interessante nieuwkomers. In alle categorieën zijn inmiddels rassen beschikbaar met een zeer goede bladgezondheid. Deze rassen kunnen hun waarde vooral bewijzen in gebieden waar de druk van cercospora erg hoog is.

Goede ontwikkelingen

De kweekbedrijven besteden veel aandacht aan de veredeling van rassen met meervoudige resistenties. Het aanbod van robuustere rassen met onder andere

een betere bladgezondheid zal de komende jaren aanzienlijk toenemen. Een belangrijke ontwikkeling gezien de cercosporadruk. Positief is ook de komst van twee bietenrassen met resistentie tegen wortelknobbelaaltjes (*M. chitwoodi* en *M. fallax*). Dit zijn duidelijke voorbeelden van een geïntegreerde aanpak in het bouwplan, oftewel 'Integrated Crop Management'. Robuustere rassen met de benodigde resistenties dragen bij aan een meer rendabele en duurzame teelt en bouwplan.

Martijn Leijdekkers
specialist rassen, bewaring en interne kwaliteit

Korte film 'Mijn eerste oogst'

De film 'Mijn eerste oogst' vormt een eerbetoon aan de vele generaties akkerbouwers die zich met passie en doorzettingsvermogen inzetten voor onze voedselvoorziening en het bouwen aan een plantaardige toekomst.

De film volgt het verhaal van Daan, een jonge teler die het bedrijf van zijn vader heeft overgenomen. We zien hoe Daan zich beweegt door de uitdagingen van de moderne akkerbouw: de invloed van weer en klimaat, de dagelijkse werkzaamheden op het land en de beslissingen die de toekomst van het bedrijf bepalen. Het verhaal toont niet alleen de kracht van traditie, maar ook de noodzaak van innovatie. Daan werkt samen met zijn familie en collega telers aan een duurzame toekomst voor de volgende generaties.

Deze korte film is te zien vanaf 23 januari 2025. Leden ontvangen in januari meer informatie hierover.

Geslaagde Cosun Jongerendag

Op vrijdag 15 november kwamen 300 jonge akkerbouwers en Cosun medewerkers samen voor een dag vol inspiratie, interactie en samenwerking. Onder het motto 'Samen kom je verder' gingen we aan de slag met de grootste uitdagingen voor Cosun in de komende 25 jaar. Tijdens deze dag onderzochten we hoe jonge telers en medewerkers samen kunnen bijdragen aan het versterken van de coöperatie.

Een van de hoogtepunten van de dag was een inspirerende sessie van Ray Klaassens. Met zijn ervaringen als leider bij de Special Forces gaf hij waardevolle lessen over samenwerking, weerbaarheid en veerkracht. Zijn boodschap? Focus op wat je wél kunt beïnvloeden en blijf volhardend in het behalen van je doelen.

En natuurlijk kon een gezellige vrijdagmiddagborrel niet ontbreken. Onder het genot van een drankje, goed gezelschap én een optreden van TikTok Tammo werd de dag feestelijk afgesloten.

Bekijk hier de aftermovie:

